

Eiropas migrācijas tīkla

Latvijas kontaktpunkta ziņojuma

Pagaidu aizsardzības direktīvas piemērošana:

izaicinājumi un labā prakse 2023. gadā.

Kopsavilkums latviešu valodā

Pilsonības un migrācijas
lietu pārvalde

Eiropas migrācijas tīkls

LATVIJA

Ar Eiropas Savienības Padomes 2008. gada 14. maija lēmumu Nr.2008/381/EK tika izveidots Eiropas migrācijas tīkls, kura mērķis ir pildīt Eiropas Kopienas un dalībvalstu institūciju informācijas vajadzības, sniedzot aktuālu, objektīvu, uzticamu un salīdzināmu informāciju par migrācijas un patvēruma jomu, tādā veidā atbalstot Eiropas Savienības politikas veidošanu minētajās jomās. Eiropas migrācijas tīklu izmanto arī, lai sabiedrībai nodrošinātu informāciju par šiem jautājumiem. Tīklu veido Eiropas Komisija un dalībvalstu nozīmēti kontaktpunkti. Katrs kontaktpunkts izveido valsts migrācijas tīklu.

Kontaktpunkts sagatavo Latvijas ziņojumus EMT izpētes darbiem, kuru tēmas ir noteiktas attiecīgā gada darba programmā. Izpētes darbu tēmas ir saistītas ar trešo valstu valstspiederīgo migrācijas jomu.

Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkts ir Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

Kontakti:

Čiekurkalna 1.līnija 1, k-3,
Rīga, Latvija, LV-1026
Tālrunis: +371 67219492
E-pasts: emn@pmlp.gov.lv
Tīmeklis: www.emn.lv

Darbu izstrādāja:

Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkts.

Projekts tika finansēts ar Eiropas Komisijas atbalstu. Šī publikācija atspoguļo vienīgi autoru uzskatus, un Eiropas Komisijai nevar uzlikt atbildību par tajā ietvertās informācijas jebkuru iespējamo izlietojumu.

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Satura rādītājs

Kopsavilkums	4
1. Likumīgais statuss	5
1.1. Likumīgie ceļi un pāreja no pagaidu aizsardzības uz citiem uzturēšanās vai aizsardzības veidiem un formām	6
1.2. Ceļošana uz citām dalībvalstīm un ārpus Eiropas Savienības	7
1.3. Palīdzība Ukrainas civiliedzīvotājiem, kas vēlas doties atpakaļ uz Ukrainu	8
1.4. Reģistrācija	8
2. Piekļuve tiesībām, kas noteiktas Pagaidu aizsardzības direktīvā	9
2.1. Izmitināšana	10
2.2. Piekļuve darba tirgum	11
2.3. Piekļuve veselības aprūpei	12
2.4. Piekļuve izglītībai	13
2.5. Piekļuve sociālajai palīdzībai	14
3. Mazāk aizsargātās grupas	15
3.1. Palīdzība mazāk aizsargātām personu grupām	16
3.2. Atbalsts nepilngadīgajiem bez pavadības, nošķirtiem bērniem un bērniem ukraiņu aizbildņu pavadībā	16
3.3. Cilvēku tirdzniecības novēršana	19
Secinājumi	21

Kopsavilkums

Kopš 2022. gada 24. februāra Krievijas militārais iebrukums Ukrainā ir radījis situāciju, kad Ukrainas civiliedzīvotāji masveidā ierodas no Ukrainas Eiropas Savienībā (ES) un citās Ukrainas kaimiņvalstīs. Pēc ES iekšlietu ministru aicinājuma Eiropas Komisija 2022. gada 2. martā ierosināja aktivizēt Pagaidu aizsardzības direktīvu (TPD) (2001/55/EK). Padome 2022. gada 4. martā pieņēma īstenošanas lēmumu, ar ko nosaka pagaidu aizsardzību pārvietotajām personām no Ukrainas un Pagaidu aizsardzības direktīva tika aktivizēta pirmo reizi 20 gadu laikā kopš tās pieņemšanas 2001. gadā. Tas bija galvenais komponents ES vienotajā atbildē Krievijas militārajam iebrukumam.

Nacionālajā ziņojumā Eiropas migrācijas tīkla (EMT) izpētes darbam "Pagaidu aizsardzības direktīvas piemērošana: izaicinājumi un labā prakse" ir iespējams iepazīties ar būtiskākajām izmaiņām normatīvajos aktos, izaicinājumiem un to risināšanas piemēriem, kā arī labajām praksēm, apskatot juridisko, izglītības, nodarbinātības, veselības un sociālās labklājības jomu laika periodā no 2023. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 1. jūlijam Latvijā.

Būtiskākās izmaiņas, kas notikušas šajā laikā ir:

- Ukrainas civiliedzīvotājiem, kas piesakās pagaidu aizsardzībai Latvijā, tiek piešķirta termiņuzturēšanās atļauja uz diviem gadiem, kā arī personām, kam ilgtermiņa vīza vai termiņuzturēšanās atļauja ir tikusi piešķirta pirms 2023. gada 1. janvāra, tā automātiski ir pagarināta līdz 2025. gada 4. martam.
- Ukrainas civiliedzīvotājiem, kas ir pieteikušies pagaidu aizsardzībai ir pagarināts primārās palīdzības sniegšanas termiņš no 60 līdz 120 dienām (2022. gadā no 60 līdz 90 dienām), bet ne ilgāk par 2024. gada 31. decembri.

Izpētes periodā ir novēroti vairāki izaicinājumi:

- 1) pagaidu aizsardzības pieteikšana, mainot uzņēmējvalsti;
- 2) Ukrainas civiliedzīvotāju, kas apgalvo, ka bēg no kara Ukrainā, pieteikumu izvērtēšana;
- 3) apgrūtinātā Ukrainas civiliedzīvotāji integrēšanās Latvijas darba tirgū latviešu valodas neprasmes dēļ;
- 4) nepilnības Ukrainas nepilngadīgo likumiskā pārstāvja pilnvarojumos pārstāvēt bērna tiesības un intereses ārvalstīs.

Ziņojuma izstrādei nepieciešamā informācija iegūta no Latvijas normatīvajiem aktiem, Iekšlietu ministrijas, Labklājības ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Veselības ministrijas un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes.

Lai sniegtu aktuālāko informāciju un izvairītos no dublēšanās ar iepriekšējām EMT publikācijām un citiem avotiem, pētījumā galvenā uzmanība pievērsta notikumiem, izaicinājumiem un labajai praksei, kas radusies 2023. gada pirmajā pusē. Tādējādi pētījuma laika tvērumš ir no 2023. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 1. jūlijam. To veido informācija, kas apkopota trim EMT informatīvajiem ziņojumiem, kas publicēti 2022. gadā par galvenajiem jautājumiem saistībā ar pagaidu aizsardzību, kā arī 2022. gada ziņojums par migrāciju un patvērumu.

Likumīgais statuss

1.1. Likumīgie ceļi un pāreja no pagaidu aizsardzības uz citiem uzturēšanās vai aizsardzības veidiem un formām

Ukrainas civiliedzīvotāji, kas uzturas Latvijas teritorijā, var pieteikties cita veida uzturēšanās dokumentam, kas nav pagaidu aizsardzība - termiņuzturēšanās atļaujai vai ilgtermiņa vīzai ar tiesībām uz nodarbinātību.¹ Šie abi dokumenti ir alternatīva pagaidu aizsardzībai. Ja Ukrainas civiliedzīvotājs pieprasa vīzu vai termiņuzturēšanās atļauju, kas nav pagaidu aizsardzība, bet viņa iesniegtie dokumenti neatbilst visām noteiktajām prasībām, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde var noteikt termiņu līdz vienam gadam Ukrainas civiliedzīvotājam, lai iesniegtu visus nepieciešamos dokumentus vīzas vai termiņuzturēšanās atļaujas saņemšanai.² Ja tiek piešķirta cita veida termiņuzturēšanās atļauja vai vīza, pagaidu aizsardzības statuss un no tā izrietošie palīdzības pasākumi tiek pārtraukti.³

Ja persona, kurai piešķirta pagaidu aizsardzība Latvijā, iesniedz iesniegumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu, pēc sākotnējās iepazīšanās ar iesniegumā norādīto informāciju, ja tā nesatur informāciju, kas varētu liecināt par individuālu apdraudējumu, personai tiek lūgts izvērtēt starptautiskā aizsardzības statusa nepieciešamību, paskaidrojot, ka viņai jau ir aizsardzības statuss, kas daudzos aspektos attiecībā uz Ukrainas civiliedzīvotājiem nodrošina plašākas tiesības un atbalstu nekā personām, kurām piešķirts bēgļa vai alternatīvais statuss.⁴ Tomēr, ja Ukrainas civiliedzīvotājam nav piešķirta pagaidu aizsardzība Latvijā, un viņš vēlas iesniegt pieteikumu, lai to saņemtu, viņiem tiek paskaidrots par nosacījumiem pagaidu aizsardzības saņemšanai, kā arī tiesībām un pienākumiem saistībā ar pagaidu aizsardzību.⁵

Sākoties karam Ukrainā, daudzi cilvēki izmanto likumīgos migrācijas ceļus, lai ieceļotu ekonomisku iemeslu dēļ. Latvija ir saskārusies ar diviem lieliem izaicinājumiem saistībā ar personām, kas apgalvo, ka bēg no kara Ukrainā:

Pirmo izaicinājumu, ko norāda administratīvā prakse, rada personas, kas ieceļo Latvijā bez derīgiem personu apliecinošiem dokumentiem. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde izskata dokumentus un lemj par pagaidu aizsardzības piešķiršanu. Kad personas ieceļo bez derīgiem personu apliecinošiem dokumentiem, nav iespējams identificēt personu, lai pārliecinātos par atbilstību pagaidu aizsardzības kritērijiem.⁶

Lai risinātu šo izaicinājumu, personām, kas ieceļo Latvijas teritorijā bez derīgiem personu apliecinošiem dokumentiem, tiek lūgts vērsties Ukrainas vēstniecībā Latvijā, kur tiek apstiprināta viņu identitāte.

---

1 [Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums](#).- Latvijas Vēstnesis 2022/240A.04, 12.12.2022. [stājās spēkā 01.01.2023.]

2 [Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums](#).- Latvijas Vēstnesis 2022/240A.04, 12.12.2022. [stājās spēkā 01.01.2023.]

3 Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

4 Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

5 Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

6 Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

Otrs izaicinājums, ar ko ir saskārusies Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde un kas padara lēmuma pieņemšanas procesu sarežģītu, ir lēmuma pieņemšana par pagaidu aizsardzības statusa piešķiršanu personām, kas ilgstoši pirms kara sākuma uzturējušās ārpus Ukrainas teritorijas vai kuras ieceļo no Ukrainas drošajiem reģioniem ekonomiskos nolūkos (piemēram, Aizkarpatu apgabals).⁷

Lai risinātu šo izaicinājumu, personu, kas ir uzturējušās ārpus Ukrainas teritorijas pirms kara sākuma vai izceļo no drošajiem apgabaliem, lietas tiek izvērtētas individuāli, pieprasot, personu skaidrojumu par situāciju. Ja tiek pieņemts negatīvs lēmums, persona to var apstrīdēt Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē un pēc tam vērsties tiesā.⁸

1.2. Ceļošana uz citām dalībvalstīm un ārpus Eiropas Savienības

Šobrīd Latvijā nav mehānismu, kas izseko pagaidu aizsardzības saņēmēju pārvietošanos starp Eiropas Savienības valstīm vai ārpus tās. Latvija iesniedz datus Eiropas Savienības Pagaidu aizsardzības platformā, tomēr šajā platformā ietvertie dati netiek izmantoti plašā apmērā ierobežotās administratīvās kapacitātes dēļ.⁹ 2022. gadā Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde ir konsultējusies ar migrācijas iestādēm citās Eiropas Savienības dalībvalstīs, piemēram Ungāriju, par Ukrainas Aizkarpatu reģiona iedzīvotāju, kuriem ir Ungārijas izdotas pasas, un kas piesakās pagaidu aizsardzības statusam Latvijā, identificēšanu.¹⁰

Ja personas, kurām ir piešķirta pagaidu aizsardzība, izceļo ārpus Latvijas uz citu Eiropas Savienības dalībvalsti, trešo valsti vai arī Ukrainu, statuss netiek anulēts, tomēr, ja persona izceļo no Latvijas uz kādu citu Eiropas Savienības valsti un mēģina tajā pieteikt pagaidu aizsardzības statusu, pagaidu aizsardzības statusu Latvijā šī persona zaudē.¹¹

Ņemot vērā, ka no statusa nav jāatsakās, izceļojot no Latvijas, dažkārt tiek konstatēti gadījumi, kad personām, izceļojot uz citām Eiropas Savienības valstīm, tiek pieprasīts, lai viņi atsakās no pagaidu aizsardzības statusa Latvijā un iesniedz parakstītu lēmumu. Tas rada sarežģījumus, ja personas jau atrodas citā valstī. Latvija, uzņemot personas no citām valstīm, šādu prasību neizvirza.¹² Administratīvā prakse norāda, ka šis ir izaicinājums Ukrainas civiliedzīvotājiem, jo šādā gadījumā rodas nevajadzīgi administratīvie šķēršļi, kas ietekmē personu iespējas saņemt nepieciešamo atbalstu.¹³

---

7 Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

8 Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

9 Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

10 Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

11 Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

12 Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

13 Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

1.3. Palīdzība Ukrainas civiliedzīvotājiem, kas vēlas doties atpakaļ uz Ukrainu

Latvijā šāda veida palīdzība netiek sniegta. Laika periodā no 2023. gada 1. janvāra līdz 1. jūlijam Latvijā no pagaidu aizsardzības ir atteikušies 1815 Ukrainas civiliedzīvotāji. Katru mēnesi anulēto pagaidu aizsardzības statusa skaits ir līdzīgs, tas variē no 177 (maijā) līdz 375 (martā), tomēr vislielākais anulēto statusu skaits ir novērots jūnijā un tas bija 530.¹⁴

1.4. Reģistrācija

Izpētes periodā pagaidu aizsardzības pieprasītāju reģistrācijas jomā ir notikusi viena izmaiņa. No 2023. gada 1. janvāra Ukrainas civiliedzīvotājam, kuram ir tiesības saņemt pagaidu aizsardzības statusu vai kuram šāds statuss ir piešķirts, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde izsniedz termiņuzturēšanās atļauju — trešās valsts pilsoņa personas apliecību — uz diviem gadiem.¹⁵ Pirms tam to izsniedza uz vienu gadu. Kā arī vīzas no 2023. gada 1. janvāra vairs netiek izsniegtas.¹⁶

No 2022. gada februāra līdz maijam Ukrainas civiliedzīvotājiem tika izsniegts liels skaits uzturēšanās atļauju un vīzu. Lai uzturēšanās dokumentu termiņa pagarināšana notiktu pēc iespējas raitāk, tika pieņemts Likums¹⁷, ka visas vīzas un uzturēšanās atļaujas kuras ir izsniegtas līdz 2022. gada 31. decembrim ir derīgas Latvijas Republikā līdz 2025. gada 4.martam. Uzturēšanās tiesības visiem reģistrētajiem Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijas teritorijā automātiski tika pagarinātas līdz 2025. gada 4.martam. Jauni dokumenti nav jāiesniedz. Dokumenti ir jāatjauno gadījumā, ja ir nepieciešams ceļot uz citām valstīm.¹⁸

Visiem, kuriem ir nepieciešams atjaunot uzturēšanās dokumentu, lai izceļotu vai kāda cita iemesla dēļ, ir jāiesniedz atkārtots pieteikums. Lai viss process noritētu ātrāk, tad Rīgas atbalsta centrā Ukrainas iedzīvotājiem, kur arī Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde apkalpo Ukrainas civiliedzīvotājus, ir uzstādītas arī iekārtas biometrijas datu nodošanai termiņuzturēšanās atļauju noformēšanai.¹⁹

---

14 Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

15 [Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums](#).- Latvijas Vēstnesis 2022/240A.04, 12.12.2022. [stājās spēkā 01.01.2023.]

16 [Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums](#).- Latvijas Vēstnesis 2022/240A.04, 12.12.2022. [stājās spēkā 01.01.2023.]

17 [Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums](#).- Latvijas Vēstnesis 2022/240A.04, 12.12.2022. [stājās spēkā 01.01.2023.]

18 [Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums](#).- Latvijas Vēstnesis 2022/240A.04, 12.12.2022. [stājās spēkā 01.01.2023.]

19 Avots: Ukrainas civiliedzīvotāju uzņemšanas centrs Rīgā

2.

**Piekļuve tiesībām,
kas noteiktas Pagaidu
aizsardzības direktīvā**

2.1. Izmitināšana

Izvērtējot būtiskākās normatīvo aktu, politiskas vai praktiskas izmaiņas saistībā ar pagaidu aizsardzības saņēmēju izmitināšanu izpētes periodā, ir konstatēta tikai viena aktuāla izmaiņa. 2023. gada 1. jūnijā Latvijas Republikas Saeima pieņēma likumu "Grozījumi Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumā", kas pagarināja Ukrainas civiliedzīvotājiem primāri sniedzamā atbalsta, tajā skaitā izmitināšanai līdz 120 vai 60 dienām, nodrošināšanu līdz 2024. gada 31. decembrim.²⁰

Salīdzinot ar 2022. gadu, par galveno izaicinājumu izmitināšanas nodrošināšanā 2023. gadā ir uzskatāma nepieciešamība pāriet no primārās īstermiņa izmitināšanas uz ilgtermiņa izmitināšanas risinājumiem Ukrainas civiliedzīvotājiem un veicināt Ukrainas civiliedzīvotāju spēju ilgtermiņā pašiem nodrošināt mājokli.²¹

Saskaņā ar pašvaldību un nevalstisko organizāciju sniegto un publiski izskanējušo informāciju par vienu no galvenajiem izaicinājumiem var uzskatīt nepieciešamību salāgot potenciālās dzīvesvietas un darba vietas, kā arī ikdienai nepieciešamās infrastruktūras (transporta, izglītības iestādes, ārstniecības iestādes) pieejamību, jo izmitināšanas vietas ir brīvāk pieejamas teritorijās ar zemākām nodarbinātības iespējām un tālāk no ikdienai nepieciešamās infrastruktūras.²²

Lai to risinātu Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests veica konsultācijas ar Labklājības ministriju un Nodarbinātības valsts aģentūru (NVA) par iespēju piešķirt NVA pārstāvjiem piekļuvi Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta sniegšanai nepieciešamās informācijas reģistra (UCASNIR) sistēmai ar mērķi NVA pārstāvim piekļūt un apskatīt attiecīgās personas kvalifikācijas un citas prasības, kā arī pārliecināties vai attiecīgās personas pašvaldībā ir piemērota vakance un brīva izmitināšanas vieta. Šobrīd NVA pārstāvjiem ir pieejami katras pašvaldības izmitināšanas koordinators kontakti. Līdz ar to NVA pārstāvis ne tikai veicina darba iespēju meklēšanu, bet arī nodrošina iespēju pārcelties no vienas pašvaldības uz citu, ja tas ir nepieciešams.²³

Kopumā 2023. gadā Latvijas teritorijā izsniegto uzturēšanās atļauju skaits Ukrainas civiliedzīvotājiem, salīdzinot ar 2022. gadu, ir samazinājies.

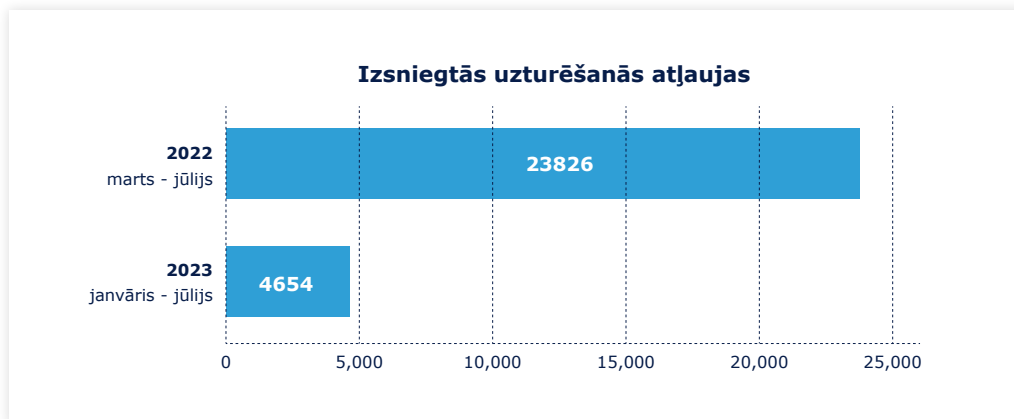
---

20 [Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums](#).- Latvijas Vēstnesis 2023/106A.4, 01.06.2023. [stājās spēkā 03.06.2023.]

21 Avots: Iekšlietu ministrija

22 Avots: Iekšlietu ministrija

23 Avots: Iekšlietu ministrija

Uz 2023. gada 30. jūniju ar pašvaldību starpniecību Latvijā ir izmitināti 3 430 Ukrainas civiliedzīvotāji; savukārt 28 295 Ukrainas civiliedzīvotāji norādījuši, ka dzīvesvietu nodrošina paši. Latvijā 2023. gada 1. jūlijā pašvaldībās bija brīvas 498 gultas vietas.²⁴

2.2. Piekļuve darba tirgum

Izpētes periodā Ukrainas civiliedzīvotāji saskārušies ar vairākiem šķēršļiem, kas kavējuši iekļaušanos darba tirgū - pieejamu un lētu īres dzīvokļu trūkums Rīgā un citos ekonomiskās attīstības centros; ierobežots vakanču piedāvājums novados un lauku teritorijās ārpus Rīgas reģiona; ierobežotas sabiedriskā transporta plūsmas no dzīvesvietām lauku teritorijās uz novadu centriem; valsts valodas neprasmē augsti kvalificētās profesijās (piem., skolotājiem, mediķiem, juristiem u.c.), kas traucē strādāt savā profesijā un pilnvērtīgi realizēt savu potenciālu; nelikumīga nodarbinātība bez darba līguma (piem., būvniecībā u.c. jomās) un sociālo garantiju trūkums; nepietiekams nepilnas slodzes vakanču skaits, kas ir aktuāli, piemēram, sievietēm ar pirmsskolas/sākumskolas vecuma bērniem.²⁵

Nepārvarami izaicinājumi nodarbinātības pasākumu nodrošināšanā Ukrainas civiliedzīvotājiem nav identificēti, tomēr būtiskākais joprojām ir latviešu valodas apguve. Saskaņā ar NVA datiem latviešu valodas eksāmenu ar pirmo reizi nokārto aptuveni tikai puse no kopējā apmācībā iesaistīto Ukrainas civiliedzīvotāju skaita.²⁶ Tas, savukārt, nozīmē, ka persona jāmotivē doties kārtot eksāmenu atkārtoti vai, nepieciešamības gadījumā, programmu apgūt vēlreiz.

Saskaņā ar NVA datiem laika posmā no 2023. gada 1. janvāra līdz 1. jūlijam 267 Ukrainas civiliedzīvotāji bija iesaistījušies dažādu līmeņu valsts valodas programmu apgūvē.²⁷ Visvairāk – 176 personas – uzsākušas

24 Datu avots: Iekšlietu ministrijas sniegtā statistika

25 Avots: Labklājības ministrija

26 Avots: Labklājības ministrija

27 Avots: Labklājības ministrija

mācības pamata līmeņa 1. pakāpē (A1). No visiem apmācības uzsākušajiem Ukrainas civiliedzīvotājiem 233 personas mācības bija pabeigušas (t.sk. 162 personas pamata līmeņa 1. pakāpē (A1)).²⁸ No visiem mācības pabeigušajiem 104 personas noteiktajā 90 dienu periodā pēc apmācības pabeigšanas bija nokārtojušas arī valsts eksāmenu Valsts izglītības satura centrā (eksāmenu nebija nokārtojušas 108 personas, bet par 21 personu vēl nebija saņemta informācija). Pašreizējais tiesiskais regulējums ļauj iesaistīt bezdarbniekus valsts valodas apguves programmā vienā un tajā pašā līmenī reizi gadā atkārtoti, ja bezdarbnieks nenokārto konkrētā līmeņa valsts valodas prasmes pārbaudes eksāmenu.²⁹

2.3. Piekļuve veselības aprūpei

Būtiskas tiesību aktu izmaiņas, kas ietekmētu veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanu Ukrainas civiliedzīvotājiem, norādītajā laika periodā nav notikušas. Nacionālais veselības dienests ir saskāries ar izaicinājumiem, nodrošinot ģimenes ārsta pieejamību, īpaši bērniem. Lai uzlabotu ģimenes ārstu pieejamību Ukrainas civiliedzīvotāju bērniem, Nacionālā veselības dienesta teritoriālās nodaļas atbildīgais darbinieks, saņemot informāciju par ģimenes ārsta nepieciešamību bērnam, vienojas ar ģimenes ārstu par veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanu konkrētajam bērnam, pēc tam informējot bērna vecākus par ģimenes ārstu, ar kuru ir panākta vienošanās.³⁰

Izpētes periodā Ukrainas civiliedzīvotājiem tika konstatēta apgrūtināta piekļuve veselības aprūpei personas statusa veselības aprūpes pakalpojumu saņēmēju reģistrā dēļ. Ukrainas civiliedzīvotājiem, kuriem ir piešķirta pagaidu aizsardzība un kuri veselības aprūpes pakalpojumu saņem saskaņā ar Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumu, tiek iekļauti veselības aprūpes pakalpojumu saņēmēju reģistrā statusā "bloķēts", kas liedz saņemt pakalpojumus.³¹ Minētais izaicinājums tiek risināts katrā atsevišķā gadījumā, iekļaujot personu veselības aprūpes pakalpojumu saņēmēju reģistrā, kā arī izskaidrojot ārstniecības personām, ka Ukrainas civiliedzīvotājiem ir tiesības saņemt valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus neatkarīgi no viņu statusa veselības aprūpes pakalpojumu saņēmēju reģistrā.³²

---

28 Avots: Labklājības ministrija

29 Avots: Labklājības ministrija

30 Avots: Veselības ministrija

31 Avots: Veselības ministrija

32 Avots: Veselības ministrija

2.4. Piekļuve izglītībai

Izpētes periodā nav notikušas būtiskas izmaiņas tiesību aktos, tomēr Ministru kabinets 2023. gada 23. maijā ir noteicis atbalstu 1 800 000 eiro apmērā nometņu organizēšanai.³³ Valsts izglītības satura centrs no 2023. gada maija līdz 1. decembrim īsteno projektu "Atbalsts Ukrainas un Latvijas bērnu un jauniešu nometnēm".³⁴ Pašvaldībās tiek īstenotas bērnu un jauniešu vasaras nometnes, lai sniegtu psihoemocionālu atbalstu, sekmētu latviešu valodas apguvi un veicinātu Ukrainas civiliedzīvotāju bērnu integrāciju. Nometnes tiek organizētas 1. līdz 12. klases skolēniem, aicinot piedalīties 50% Ukrainas un 50% Latvijas skolēnu.³⁵ Nometņu programmas Ukrainas un Latvijas jauniešiem piedāvā gan latviešu valodas nodarbības, gan daudzveidīgas cita veida norises un radošās aktivitātes, kas pilnveido komunikācijas un saskarsmes iemaņas. Vienlaikus tas ir veids, kā sekmēt sociāli emocionālās prasmes un stiprināt psihoemocionālo labbūtību, kas ģeopolitiskās situācijas dēļ ir svarīgi kā Ukrainas, tā Latvijas bērniem un jauniešiem.³⁶

Ministru kabinets ir noteicis atbalstu 1 050 000 eiro apmērā neformālās izglītības pasākumiem. Valsts izglītības satura centrs no 2023. gada maija līdz 1. decembrim īsteno programmu "Neformālās izglītības pasākumi, tajā skaitā latviešu valodas apguve, Ukrainas bērniem un jauniešiem" ar mērķi sniegt atbalstu Ukrainas civiliedzīvotājiem - bērniem un jauniešiem vecumā no 5 līdz 18 gadiem, lai mazinātu kara notikumu izraisīto psihoemocionālo spriedzi, kā arī stiprinātu Ukrainas bērnu etnisko identitāti un kopību ar Latvijā dzīvojošo ukraiņu kopienā.³⁷ Lai pilnvērtīgi un veiksmīgi integrētos un iekļautos Latvijas izglītības sistēmā un kultūrvidē, programmas ietvaros tiek piedāvātas aktivitātes un pasākumi latviešu valodas prasmju apguvei.

Ministrija sadarbībā ar valstspilsētu un novadu izglītības pārvaldēm ir apkopojusi informāciju par skolēniem, kuri mācās tikai tālmācībā Ukrainā.³⁸ Ievērojot Izglītības likumā un Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumā noteiktās vecāku tiesības brīvi izvēlēties saviem bērniem izglītības iestādi, ministrija sadarbībā ar pašvaldībām, biedrību "Gribu palīdzēt bēgļiem" rosina Ukrainas civiliedzīvotāju vecākus izvēlēties izglītības ieguvu klātienē Latvijā.

2022./2023. mācību gadā ESF projektā „Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai” (8.3.2.2/16/I/001) tika sniegts atbalsts pedagoga palīgu nodrošināšanai. Pedagoga palīgs nodrošina atbalstu darbam mācību stundās klasēs ar lielu izglītojamo skaitu un izteiktu lingvistisko daudzveidību, klasēs, kurās ir izglītojamie ar nepietiekamām valsts valodas zināšanām, kā arī sniedzot papildu atbalstu šo izglītojamo grupām pēc mācību stundām, lai sniegtu maksimālu atbalstu valodas apguvē.³⁹

---

33 Rīkojums "[Par apropriācijas pārdali no budžeta resora uz Izglītības un zinātnes ministrijas budžetu](#)" – Latvijas Vēstnesis Nr. 296, 23.05.2023.

34 Rīkojums "[Par apropriācijas pārdali no budžeta resora uz Izglītības un zinātnes ministrijas budžetu](#)" – Latvijas Vēstnesis Nr. 296, 23.05.2023.

35 Rīkojums "[Par apropriācijas pārdali no budžeta resora uz Izglītības un zinātnes ministrijas budžetu](#)" – Latvijas Vēstnesis Nr. 296, 23.05.2023.

36 Avots: Labklājības ministrija

37 Rīkojums "[Par apropriācijas pārdali no budžeta resora uz Izglītības un zinātnes ministrijas budžetu](#)" – Latvijas Vēstnesis Nr. 232, 25.04.2023.

38 Avots: Labklājības ministrija

39 Avots: Labklājības ministrija

2022.gadā tika izveidota tiešsaistes platforma: www.schooleducationgateway.eu skolēniem, kuri mācās tālmācības programmā Ukrainā. Platformā pieejami tiešsaistes mācību materiāli ukraiņu valodā no 5. līdz 11. klasei un pirmskolas vecuma bērniem.

2.5. Piekļuve sociālajai palīdzībai

Sociālo palīdzību pašvaldību sociālie dienesti nodrošina atbilstoši tādiem pašiem nosacījumiem, kādi ir noteikti Latvijas iedzīvotājiem. Būtiski izaicinājumi sociālās palīdzības nodrošināšanā un tās piekļuvē pagaidu aizsardzības saņēmējiem minētajā laika periodā nav identificēti, taču ir jānorāda par atsevišķām administrēšanas procesā konstatētajām problēmām.

Sociālo palīdzību klientam sniedz, pamatojoties uz viņa materiālo resursu — ienākumu un īpašuma — izvērtējumu. Atbilstoši Ministru kabineta 2020. gada 17. decembra noteikumu Nr. 809 "[Noteikumi par mājsaimniecības materiālās situācijas izvērtēšanu un sociālās palīdzības saņemšanu](#)" prasībām personai sociālajā dienestā ir jāiesniedz visu mājsaimniecībā dzīvojošo personu kontu izraksti no visām kredītiestādēm par pēdējiem pilniem trim kalendāra mēnešiem. Sociālie dienesti dažkārt saskaras ar grūtībām materiālā stāvokļa izvērtēšanā situācijās, ja pagaidu aizsardzības saņēmēji neuzrāda kontu izrakstus citu valstu kredītiestādēs. Sociālajiem dienestiem pieejamās datu bāzes neatspoguļo citās valstīs esošos bankas kontus.⁴⁰

Nodrošināt kontu izrakstu pieejamību sociālajiem dienestiem pašreizējā situācijā nav iespējams, jo sistēmas, ar kurām strādā sociālie dienesti, uzrāda tikai Latvijā reģistrētus banku un Latvijas Pasta norēķinu kontus. Pieejas ārvalstu kontiem pieslēgšanai nepieciešamas būtiskas sistēmiskas izmaiņas un papildu finansējums. Lai risinātu šo problēmu un novērstu nepamatotu sociālās palīdzības sniegšanu personām ar pietiekamiem ienākumiem un uzkrājumiem, sociālie dienesti lūdz pagaidu aizsardzības saņēmējus iesniegumā rakstiski apliecināt bankas kontu neesamību ārvalstīs, kā arī informē sociālās palīdzības saņēmējus, ka atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma⁴¹ 39. pantā noteiktajam sociālais dienests var pieņemt lēmumu par nepamatoti izmaksāto sociālās palīdzības pabalstu atgūšanu, ja tas konstatē, ka attiecīgais pabalsts ir nepamatoti izmaksāts klienta vainas dēļ, proti, klients sniedzis nepatiesu vai nepilnīgu informāciju vai nav paziņojis par izmaiņām, kas varētu ietekmēt tiesības uz pabalstiem vai to apmēriem.⁴²

---

40 Avots: Labklājības ministrija

41 "[Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums](#)" – Latvijas Vēstnesis Nr. 168, 19.11.2002.

42 Avots: Labklājības ministrija

3.

**Mazāk aizsargātās
grupas**

3.1 Palīdzība mazāk aizsargātām personu grupām

Latvijā Ukrainas civiliedzīvotāju likumā nav definēts, kas ir mazāk aizsargāta persona. Tomēr likumā ir noteikts, ka personām ar invaliditāti; personām pensijas vecumā atbilstoši Latvijā noteiktajam pensionēšanās vecumam; personām, kas Latvijā iegūst izglītību klātienē pirmsskolas, pamatzglītības, vispārējās vidējās vai profesionālās vidējās izglītības iestādē vai pāriet uz mācībām nākamajā izglītības pakāpē, iegūst izglītību augstākās izglītības iestādē vai turpina izglītības ieguvu Ukrainā tālmācībā vai attālināti pamatzglītības, vispārējās vidējās vai profesionālās vidējās izglītības iestādē; sievietēm, kas stājusies grūtniecības uzskaitē; viens no bērna vecākiem vai ārkārtas aizbildnis, kurš kopj bērnu līdz divu gadu vecumam; personām, kas nodrošina pirmsskolas vecuma bērna kopšanu, aprūpi un bērnam nav iespējas apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi; bērniem pirmsskolas vecumā, kuram nav iespējas apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi; personām, kuras valsts apmaksātās medicīniskās transportēšanas ietvaros pārvesta no Ukrainas ārstniecības iestādes uz stacionāro ārstniecības iestādi Latvijā un saņem veselības aprūpes pakalpojumus atbilstoši medicīniskās transportēšanas mērķim valsts nodrošina Ukrainas civiliedzīvotājiem primāri sniedzamo atbalstu ilgāk kā noteikts likumā (no 60 līdz 120 dienām), bet ne ilgāk kā 2024. gada 31. decembrim.⁴³

Likums paredz personām, kuras ir kādā no minētajām grupām, nodrošināt primāro palīdzību, kas ietver sevī izmitināšanu un pabalstu piešķiršanu līdz 2024. gada 31. decembrim. Visām šīm personām ir jāizpilda pieteikums, lai kvalificētos pabalstam.⁴⁴

3.2. Atbalsts nepilngadīgajiem bez pavadības, nošķirtiem bērniem un bērniem ukraiņu aizbildņu pavadībā

Lai nodrošinātu nepilngadīgā bez pavadības tiesību aizsardzību un sniegtu viņam atbalstu, tās pašvaldības, kurā nepilngadīgais ieradies, bāriņtiesas priekšsēdētājs, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks vai bāriņtiesas loceklis vienpersoniski pieņem lēmumu par ārkārtas aizbildnības nodibināšanu un ārkārtas aizbildņa iecelšanu.⁴⁵

---

43 [Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums](#).- Latvijas Vēstnesis 2022/240A.04, 12.12.2022. [stājās spēkā 01.01.2023.]

44 [Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums](#).- Latvijas Vēstnesis 2022/240A.04, 12.12.2022. [stājās spēkā 01.01.2023.]

45 Avots: Labklājības ministrija

Attiecīgu lēmumu bāriņtiesa pieņem arī, ja:

- vecāki ir izdevuši pilnvaru bērna aprūpei citai personai;
- vecāki ir ieradušies un mutvārdos norādījuši, kurai personai bērnus uztic;
- bērnu pavadošā persona Ukrainā iecelta par bērna aizbildni (vai ir cita veida ārpusģimenes aprūpes nodrošinātājs);
- nepilngadīgais bez pavadības ieradies ar pilngadīgu māsu/brāli u.tml.⁴⁶
- Lēmumu pieņem arī par bērnu, kurš nav identificējams – proti, bērnam nav personu apliecinošu dokumentu.

Par ārkārtas aizbildni var kļūt:

- persona, pie kuras ierodas nepilngadīgais bez pavadības;
- persona, kurai Latvijā ir piešķirts aizbildņa vai adoptētāja statuss, audžuģimenes vai viesģimenes statuss;
- persona, ar kuru kopā nepilngadīgais bez pavadības ieradies Latvijā.⁴⁷

Izaicinājums likumdevējam un tiesību piemērotājiem – bāriņtiesām

Ievērojot lielo Ukrainas bēgļu plūsmu Krievijas izraisītā kara pirmajā gadā, Latvijas kompetentās iestādes, lemjot par ārkārtas aizbildnības nodibināšanu Ukrainas bērniem vai bērnu grupu no Ukrainas uzņemšanu, neskaidroja un nevērtēja bērnu pavadošās vai bērnu uzņemošās personas rīcībā esošos dokumentus, kuros varētu būt ietverts bērna vecāka vai cita, atbilstoši Ukrainas normatīvajam regulējumam, noteikta bērna likumiskā pārstāvja pilnvarojums pārstāvēt bērna tiesības un intereses ārvalstīs vai arī Ukrainas kompetentās iestādes izdotos dokumentus, kas apliecina bērna nodošanu ārpusģimenes aprūpē Ukrainā un tā likumisko pārstāvi ārpusģimenes aprūpes laikā.⁴⁸

Taču saskaņā ar starptautiskajiem tiesību aktiem Ukrainas institūciju pieņemtie lēmumi ir saistoši un ņemami vērā. Tādēļ Latvija, lai normatīvi nostiprinātu Ukrainas institūciju pieņemto lēmumu par bērna ārpusģimenes aprūpi un vecāku izdotu pilnvarojumu atzīšanu, kā arī pilnveidotu šobrīd spēkā esošo tiesisko regulējumu, tostarp, stingrāk regulētu aizbildņu statusu un nodrošinātu arī pilnvērtīgu aizbildnības un citas ārpusģimenes aprūpes formas uzraudzību, ir lūgusi Ukrainas vēstniecībai Latvijā sniegt informāciju par Ukrainas nacionālajam regulējumam atbilstošiem dokumentiem, uz kuru pamata būtu atzīstamas personai bērna pārstāvības tiesības, kā arī informāciju par to, kā Ukrainas nacionālajos tiesību aktos tiek regulēta bērna ārpusģimenes aprūpe un kādas ir tās uzraudzības prasības.⁴⁹ Pēc atbildes saņemšanas Latvija ir apņēmusies pārskatīt nacionālo normatīvo regulējumu, lai tas atbilstu Ukrainas bērnu vislabākajām interesēm un nodrošinātu mērķtiecīgu to tiesību un interešu aizsardzību.⁵⁰

46 [Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums](#).- Latvijas Vēstnesis 2022/240A.04, 12.12.2022. [stājās spēkā 01.01.2023.]

47 [Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums](#).- Latvijas Vēstnesis 2022/240A.04, 12.12.2022. [stājās spēkā 01.01.2023.]

48 Avots: Labklājības ministrija

49 Avots: Labklājības ministrija

50 Avots: Labklājības ministrija

Izaicinājums uzraugošajām institūcijām

Latvijas pieredze liecina, ka šobrīd īpaša situācija veidojas, ierodoties bērnu grupām bez vecākiem, kuri ierodas kā sporta komandas (vai tamlīdzīgi). Saskaņā ar Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas datiem līdz 2023. gada 22. augustam kopējā reģistrā ir informācija par 512 bērniem, kuri Latvijā ieradušies grupās kopā ar treneri, trenera palīgu, skolotāju, kuratoru vai audžuvecākiem.⁵¹

Piemēram, kāda jauniešu futbola komanda (42 bērni) kopā ar trīs treneriem ieradās Latvijā pēc sporta skolas uzaicinājuma (ielūguma) piedalīties sporta treniņu nometnē (15 dienas) un izmitināti atbilstoši [Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma 12. pantam](#).⁵² Visu bērnu vecāki Ukrainā bija noformējuši notariālas pilnvaras bērnu pārstāvībai uz iesniedzēja vārda, bāriņtiesa attiecīgi nodibināja ārkārtas aizbildnību katram bērnam un iecēla ārkārtas aizbildni. Pēc nometnes beigām, kad bērni kopā ar treneriem atgriezās Ukrainā, bāriņtiesa pieņēma lēmumus par ārkārtas aizbildnības izbeigšanu.⁵³

Kopumā kopš 2023. gada sākuma līdz 2023. gada jūlijam ir identificēti trīs gadījumi, kad Latvijā no Ukrainas ierodas bērnu sporta komandas ar treneri, kuri identificē sevi kā Ukrainas kara bēgļu grupu.⁵⁴ Pašvaldības, atbilstoši Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumā noteiktajam, komandas izmitina un sniedz tām sociālo atbalstu, tai skaitā, veic pabalstu izmaksu, kā par Latvijas Republikā ieceļojušiem Ukrainas civiliedzīvotājiem, kuri ieradušies no Ukrainas, tajā notiekošās kara darbības dēļ. Papildus minētajam, sporta komandas treneri, izmantojot Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumā paredzētās tiesības, iesniedz pašvaldības bāriņtiesā iesniegumu, izsakot vēlmi kļūt par ārkārtas aizbildni sporta komandas bērniem, kas savukārt rada tiesības saņemt arī atlīdzību par ārkārtas aizbildņa pienākumu pildīšanu un pabalstu katra bērna uzturam. Vienai komandai sniegtais kopējais materiālā atbalsta apjoms vidēji sastāda 15 000 euro. Pēc minētā atbalsta saņemšanas komandas pašvaldībā uzturas aptuveni vienu mēnesi, pēc kā izbrauc no Latvijas Republikas teritorijas.⁵⁵

Vienlaikus, veicot pārbaudi vienā šādā grupas apmešanās vietā, Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija secināja, ka bērnu dzīves apstākļi ir droši, bērni pasargāti no iespējamās vardarbības, sadzīves apstākļi ir pilnvērtīgi, tiek plānota un organizēta saturīga brīvā laika pavadīšana, atbilstošas nodarbības un aktivitātes, bērni piedalās lēmumu pieņemšanā.⁵⁶

Tāpat Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas rīcībā ir informācija, ka vienā no pašvaldībām kopš kara sākuma tikušas izmitinātas 10 sportistu komandas. Izmitināšana tika nodrošināta atbilstoši novada sadarbības teritorijas civilās aizsardzības plānā apstiprinātajām izmitināšanas vietām. Izdevumus pašvaldība sedza no saviem līdzekļiem, kurus kompensēja Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija.⁵⁷

---

51 Avots: Labklājības ministrija

52 Avots: Labklājības ministrija

53 Avots: Labklājības ministrija

54 Avots: Labklājības ministrija

55 Avots: Labklājības ministrija

56 Avots: Labklājības ministrija

57 Avots: Labklājības ministrija

3.3. Cilvēku tirdzniecības novēršana

2023. gadā Latvijas Republikā, šķērsojot ārējo robežu, ir ieceļojuši vairāk kā 67 000 Ukrainas pilsoņi, pārsvarā personas šķērso Latvijas Republiku tranzītā (lai atgrieztos Ukrainā vai dotos uz kādu citu ES valsti).⁵⁸ Lielākā daļa ieceļoja no Krievijas un Baltkrievijas. Pēc aplēsēm kopā Latvijā pastāvīgi varētu uzturēties aptuveni 35 tūkstoši Ukrainas civiliedzīvotāju.⁵⁹ Jānorāda, ka cilvēku tirdzniecības novēršanas pamatā ir dažādu sociālekonomisko risku novēršana, ko īsteno pagaidu aizsardzības mehānisma ietvarā. Pagaidu aizsardzības mehānisms šķietami ir bijis visspēcīgākais rīks cilvēku tirdzniecības novēršanai.

Izpētes darba izstrādāšanas periodā kā spēcīgs aizsargājošais faktors kalpoja arī cieša kopiena un spēcīgā tā dēvētā sociālā kontrole, piemēram, ja kāds darba devējs ir izturējies slikti pret darba ņēmēju, diezgan ātri šī informācija nonāk ukraiņu darba meklētāju vidū, piemēram, caur Telegram grupām.⁶⁰

2023. gadā lielākā daļa cilvēku tirdzniecības novēršanas pasākumu ir norisinājušies tieši ar ieceļojušajām personām, tas ir uz robežas. Piemēram, Valsts robežsardzes amatpersonas 2023. gadā ir pārbaudījušas 3 266 personas un 15 565 transportlīdzekļus.⁶¹ Teltis ir uzlietas Grebņevas robežšķērsošanas punktā, kur ieceļo vislielākais skaits personu. Lielāko palīdzības daļu sniedz nevalstiskās organizācijas, bet Valsts robežsardze, piesaistot Valsts policiju veic kontroles pasākumus un patruļas. Vienlaikus jānorāda, ka lielāko daļu ieceļojošo sagaida jau pasūtīts transports, lai dotos tālāk.

Cilvēku tirdzniecības novēršanas ietvaros tika izplatīti informatīvi bukleti ar brīdinājuma pazīmēm par aizdomīgām situācijām un sniegta informācija, kur vērsties pēc palīdzības. Bukleti bija saglabājušies no 2022. gada, jauni tiks izdoti 2023. gadā. Nevalstiskās organizācijas ("Centrs MARTA" un biedrība "Patvērums "Drošā māja"") turpināja sniegt palīdzību, kā arī "Centrs MARTA" 2022. gada nogalē nodrošināja apmācības biedrībā par upuru identificēšanu un novirzīšanu.⁶² Iekšlietu ministrija projekta ELECT THB ietvaros 2023. gada aprīlī un maijā nodrošināja četras apmācības Latvijas speciālistiem par cilvēku tirdzniecību darbaspēka ekspluatācijas nolūkos un seksuālās ekspluatācijas nolūkā (atklāšana, izmeklēšana, kriminālvajāšana), kur tika iekļauts arī jautājums par situāciju un riskiem saistībā ar Ukrainas civiliedzīvotājiem.⁶³

Apskatot nepilngadīgo cilvēku tirdzniecības novēršanu, jānorāda, ka līdz 2023. gada jūlijam Latvijā uzturējās 378 bērni, kuriem nodibināta ārkārtas aizbildnība un iecelts ārkārtas aizbildnis.⁶⁴ Tomēr svarīgi norādīt, ka lielākā daļa no šiem bērniem Latvijā ir ieradušies ar vecvecākiem, vecāku draugiem vai citiem radniekiem, kuriem šī aizbildniecība ir izsniegta. Praksē ir ļoti reti gadījumi, kad ierodas nepilngadīgais bez pavadības. Šādā gadījumā likumā ir noteikta procedūra, kā bērnam piešķir aizbildnību (tikai personām, kas var būt

58 Datu avots: Iekšlietu ministrija

59 Datu avots: Iekšlietu ministrija

60 Avots: Iekšlietu ministrija

61 Datu avots: Iekšlietu ministrija

62 Avots: Iekšlietu ministrija

63 Avots: Iekšlietu ministrija

64 Datu avots: Iekšlietu ministrija

audžuģimenes).⁶⁵ Tā kā šādu gadījumu ir maz, nav bijuši būtiski traucējumi un ir bijusi iespēja nodrošināt ātru procedūru.

Līdz 2023. gada 1. jūlijam nav konstatēts neviens cilvēku tirdzniecības gadījums. Valsts Policija turpina monitorēt situāciju gan saistībā ar iespējamiem seksuālās ekspluatācijas riskiem, gan saistībā ar darbaspēka vai citām cilvēku tirdzniecības formām. Ļoti vērtīgas ir Eiropas mēroga informācijas apmaiņas platformas, piemēram, Europol UATF, kur dalībvalstis operatīvi var apmainīties ar policijas rīcībā esošo informāciju.⁶⁶

---

65 Avots: Iekšlietu ministrija

66 Avots: Iekšlietu ministrija

Secinājumi

Latvijā 2023. gadā ir turpinājusies Ukrainas civiliedzīvotāju uzņemšana un pilnveidota uzņemšanas kapacitāte, meklējot risinājumus daudzveidīgām situācijām. Kopš 2023. gada Latvijā Ukrainas civiliedzīvotāji var pieteikties pagaidu aizsardzībai un saņemt termiņuzturēšanās atļaujas vai ilgtermiņa vīzai ar tiesībām uz nodarbinātību. Saistībā ar personu reģistrēšanu ir novēroti izaicinājumi saistībā ar personas identitātes noteikšanu un šādos gadījumos tiek izmantots Ukrainas vēstniecības atbalsts. Lēmumu pieņemšanas procesā dažreiz rodas sarežģījumi saistībā ar pagaidu aizsardzības piešķiršanu personām, kuras ilgstoši uzturējušās ārpus Ukrainas vai ceļo ekonomisko iemeslu dēļ, radot nepieciešamību pēc individuālas izvērtēšanas un, iespējams, pat tiesas lēmuma.

Eiropas Savienības līmenī izveidotā pagaidu aizsardzības saņēmēju reģistra piedāvātās iespējas netiek izmantotas pilnā apmērā ierobežotās administratīvās kapacitātes dēļ. Latvija izceļojošajiem pagaidu aizsardzības saņēmējiem neizvirza prasību atteikties no statusa, taču citās valstīs šāda prasība var rasties, radot administratīvus šķēršļus un sarežģījumus. Secinājumi norāda uz nepieciešamību pēc uzlabojumiem administratīvajā praksē un koordinācijā starp valstīm, lai efektīvi risinātu migrācijas izaicinājumus un nodrošinātu Ukrainas civiliedzīvotājiem atbilstošu tiesību un atbalsta sistēmu.

Izmitināšanas nodrošināšanā Ukrainas civiliedzīvotājiem ir notikusi attīstība, un likumdošanas grozījumi ir pagarinājuši primāri sniedzamā atbalsta termiņu līdz 2024. gada beigām. Aktuālāka ir kļuvusi nepieciešamība pēc ilgtermiņa izmitināšanas risinājumiem. Izmitināšanas izaicinājumu risināšanā veikti pilnveidojumi koordinācijai starp valsts un pašvaldību iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem un pieejamo informāciju par palīdzības saņēmējiem.

Būtiskākie šķēršļi, kas kavē Ukrainas civiliedzīvotāju iekļaušanos darba tirgū ir valsts valodas prasmju trūkums un darba vakanču ierobežotība. Ir īstenotas iniciatīvas, lai nodrošinātu izglītības pieejamību Ukrainas civiliedzīvotājiem, ieskaitot nometnes un valsts valodas mācību programmas.

Sociālās palīdzības nodrošināšana Ukrainas civiliedzīvotājiem notiek saskaņā ar esošajiem noteikumiem un nosacījumiem.

Mazāk aizsargātās grupas Latvijā, saskaņā ar Ukrainas civiliedzīvotāju likumu, ietver personu ar invaliditāti, sievietes grūtniecības uzskaitē, pensionārus, bērnus, kuriem nav iespējas apmeklēt izglītības iestādes, un citus. Likums nodrošina šīm personām primāro palīdzību līdz 2024. gada 31. decembrim, taču ir nepieciešams iesniegt pieteikumu, lai saņemtu šo atbalstu.

Nepilngadīgajiem bez pavadības, nošķirti bērniem un bērniem, kuri ieceļo Latvijā ar Ukrainas aizbildņiem, ir nodrošināta aizbildnība. Šo lēmumu pieņem bāriņtiesa, ņemot vērā dažādus faktorus, piemēram, vecāku pilnvaras vai bērna aizbildņa klātbūtni.

Cilvēku tirdzniecības novēršana ir svarīgs aspekts, ņemot vērā Ukrainas civiliedzīvotāju pieplūdumu Latvijā. Tieši uz robežas tiek veikta kontrole, un ir izveidoti dažādi pasākumi, lai sniegtu informāciju par iespējamo apdraudējumu un nodrošinātu aizsardzību. Nepavadītiem nepilngadīgajiem tiek nodrošināta aizbildniecība, taču šādi gadījumi ir salīdzinoši reti. Darbā aplūkotajā laika periodā nav konstatēti cilvēku tirdzniecības gadījumi, un ir veikti pasākumi, lai novērstu iespējamus riskus un sniegtu palīdzību potenciālajiem upuriem.